

TROPICKÉ NEMOCI 15. 06. 2023

Spavá nemoc

Spavá nemoc (africká trypanosomiáza) patří mezi závažné infekční tropické nemoci vyskytující se především v subsaharské Africe, na území 36 států s 60 miliony obyvatel. Způsobuje ho jednobuněčný parazitický bičíkovec *Trypanosoma spavičná*.

Co je spavá nemoc

Přenašečem této tropické nemoci je moucha tse tse (nově se používá odborný název bodavka tse tse), což je hmyz sající krev. V poslední fázi parazit vyvolá chronické onemocnění typické naprostou letargií poškozeného, která dala spavé nemoci její jméno. Ve 20. století byla spavá nemoc prakticky vymýcena. Ústup od tvrdých preventivních opatření ale dovolil její návrat a dnes se spavá nemoc opět šíří Afrikou. V současné době existují prostředky léčby, ale k tamnímu obyvatelstvu se nedostávají. Jejich výroba je pro farmaceutické společnosti navíc prodělečná a často od produkce léků nebo náročného výzkumu ustupují. Nemoc ohrožuje také čím dál více turistů, kteří jezdí do exotických oblastí rovníkové Afriky.

Ročně onemocní až 500 000 a 40 000 lidí na následky choroby umírá.

Spavá nemoc příznaky

V místě kousnutí mouchou tse tse se nejprve objeví bolestivý otok. Průběh první fáze nemoci je pomalý s opakovanými záchvaty horeček, bolestmi hlavy a kloubů. Trypanosomy napadají tělo prostřednictvím lymfatického a krevního systému. Když se parazit dostane do krve a lymfatické soustavy, zvětší se mízní uzliny do obrovských velikostí. Právě zduřené uzliny se obecně považují za neklamný příznak tropické nemoci známé jako spavá nemoc. Délka a intenzita této fáze je různá, většinou se odehrává v průběhu 6 měsíců. Pokud absentuje léčba nemoci, hrouť se obranné mechanismy organismu a objevuje se anémie, kardiologické problémy a onemocnění ledvin.

Další stádium nemoci je neurologické. Parazit se dostane krví přes mozkovou bariéru do mozku, napadne nervový systém a způsobuje zmatenost, záchvaty únavy, těžkou malátnost. Regulace spánku a bdělosti zcela přestává fungovat. Nemocný upadá do hlubokého komatózního spánku, který ale trvá pouze několik minut, po kterých následuje dlouhé období nespavosti. Pacient se stává zcela pasivní, má pokleslá oční víčka a prázdný výraz v obličeji. V jeho organismu dojde k totálnímu vyčerpání. Bez účinné léčby dochází k mentální retardaci, nastává kóma a smrt. Následky neurologické fáze mohou mít nevratný charakter.

Druhý typ nemoci, tzv. východoafrický, má rychlejší průběh. Během několika týdnů se dostaví vysoká horečka, a dříve než může být poškozen mozek, dochází často k fatálnímu poškození srdce a nemocný umírá.

Očkovací látka účinná proti spavé nemoci neexistuje!

- Lék Melarsoprol – jediný lék pro nemocné trpící již druhým stádiem nemoci. Hlavní složkou léku je arzenik, který způsobuje pacientům spoustu vedlejších nežádoucích účinků. Léčba je zdlouhavá a bolestivá, nemocný musí absolvovat devět injekcí v průběhu tří týdnů a přesto 5 – 10 % lidí trpících spavou nemocí umírá.
- Lék Suramin – lék používaný již v první fázi nemoci.
- Lék Pentamidin
- Lék Eflornithin